

ІНФОРМОЛОГІЯ

УДК (2+002) 004.738.5

Ю.Д. Мусієнко

**РЕЛІГІЙНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ УКРАЇНИ:
ІНФОРМАЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ**

Розглянуто вплив інформатизації суспільства на релігійні громади України, значення інформації в діяльності релігійних організацій. Проаналізовано сучасний стан релігійних об'єднань України в інформаційному аспекті, їхнє презентування в інтернет-просторі та особливості контенту їхніх веб-сайтів у міжнародній мережі.

Ключові слова: релігійні організації, інформація, інтернет-ресурси, контент веб-сайтів, інтернет.

Ю.Д. Мусієнко

**РЕЛИГИОЗНЫЕ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСЫ УКРАИНЫ:
ИНФОРМАЦИОННО-СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Рассмотрено влияние информатизации общества на религиозные общины Украины, значение информации в деятельности религиозных организаций. Проанализировано современное состояние религиозных объединений Украины в информационном аспекте, их презентацию в интернет-пространстве и особенности контента их сайтов в международной сети.

Ключевые слова: религиозные организации, информация, интернет-ресурсы, контент веб-сайтов, интернет.

Yu. D. Musienko

**RELIGIOUS INTERNET-RESOURCES OF UKRAINE:
INFORMATION AND SUBJECT ANALYSIS**

It was considered the impact of information society on religious communities in Ukraine, the importance of information in the activity of religious organizations. It was an analysis of the current state of religious organizations of Ukraine in the informational aspect, their representation in the Internet space and features of the content of their sites in an international network.

Keywords: religious organizations, information, online resources, the content of websites, Internet

В умовах сучасної інформатизації суспільства релігія переживає певні зміни, що пов'язані з визнанням всесвітньою релігійною спільнотою ролі інтернету як певного інструменту задоволення потреб віруючих. Релігійні організації є обов'язковою формою взаємозв'язку людей у процесі соціалізації. Одним із основних завдань будь-якої релігійної організації є

ознайомлення та розповсюдження релігійних поглядів і вірувань. За допомогою всесвітньої мережі церква забезпечує постійний зв'язок із суспільством, тому актуальним питанням стає визначення місця веб-сайтів релігійних організацій в українському інтернет-просторі.

Вітчизняними науковцями відмічено потребу дослідження релігійних інтернет-

ресурсів, серед них – С. Козиряцька, яка досліджувала їхнє місце та функції у медійному мейнстрімі, здійснила огляд вітчизняних публікацій на дану тематику; М. Балаклицький, який проаналізував у своїй монографії особливості протестантських медіа України [6, 176; 1, 124]. Принципи діяльності релігійних медіа на прикладі ісламу, буддизму та іудаїзму розглянула К. Бондаренко, визначивши конкретну проблематику релігійних ЗМІ [2, 10]. Порівняльний аналіз основних офіційних веб-сайтів релігійних організацій України та Росії здійснив інший автор О. Тишук, який підкреслив вплив дизайну, зовнішнього оформлення та інформаційного наповнення (контента) веб-сайту на сприйняття сайту в цілому з боку користувачів [12, 37]. У своїй статті І. Скленар визначає позитивні й негативні сторони інтернет-видань України на релігійну тематику, відмічає доцільність вживання терміна *релігійна інтернет-журналістика*, проте зазначає, що на законодавчому рівні дане поняття не прийнято [11, 269]. Таким чином, можна узагальнити, що питання релігійних інтернет-ресурсів усе частіше постає в працях сучасних науковців, проте воно є недостатньо дослідженим з точки зору документального та інформаційного підходів.

Метою статті є аналіз контенту релігійних інтернет-ресурсів, які функціонують в українському сегменті інтернет-простору, в інформаційно-змістовому аспекті.

Релігійні організації, або церковні інститути, являють собою систему установ і форм діяльності, покликаних регламентувати, контролювати і певним чином регулювати поведінку віруючих даної конфесії, а також задовольняти їхні релігійні потреби [9]. Церква виконує низку важливих функцій, таких, як: нормотворча, благодійна, місіонерська, виховна. Релігійна діяльність направлена не лише на розповсюдження знань та вірувань. Релігійні організації й установи здійснюють низку таких заходів, як: підтримка відносин з іншими релігійними установами та течіями; освітня та наукова діяльність, що полягає у заснуванні «недільних шкіл» та освітніх закладів; благодійна діяльність, підтримка дитячих будинків, притулків для людей похилого віку, лікарень, фінансування обдарованої віруючої

молоді; захист і зберігання культурних цінностей релігійного направлення; надання психологічної підтримки дітям та родинам з неблагополучних сімей; створення інформаційних центрів задля забезпечення доступу віруючих до інформації релігійного контексту, як у реальному, так і у віртуальному просторах.

Інформаційний простір України віддзеркалює майже всі питання, що виникають у соціумі на всіх етапах суспільного життя, в т. ч. його релігійну складову. Релігійні знання, вчення, традиції в час глобальної інформатизації суспільства мають своє відображення у всіх засобах інформатизації суспільства. Релігійні осередки України використовують інструменти, що дозволяють поширювати релігійний світогляд не тільки серед віруючих певних конфесій, а й серед усіх категорій населення, що мають інтерес до інформації релігійної тематики. На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах глобальної інформатизації, релігійні осередки виступають у ролі інформаційних центрів, які виконують функції збору, обробки та поширення інформації. Релігійні організації в порядку, визначеному чинним законодавством, мають право для виконання своїх статутних завдань засновувати видавничі, поліграфічні, та інші підприємства, яким надаються права юридичної особи [5].

Згідно з даними звіту Державного департаменту у справах національностей та релігій про мережу церков і релігійних організацій в Україні, станом на 01.01.2015 р. зареєстровано 33 781 релігійні громади, до складу яких входять усі конфесії. Державним департаментом відмічено, що дані релігійні організації налічують 370 періодичних видань [10]. Розвиток релігійних засобів масової інформації відбувся 1991 р. після ухвалення Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», ст. 22 якого надала юридичне право релігійним організаціям «...виготовляти, експортувати, імпортувати й розповсюджувати предмети релігійного призначення, релігійну літературу та інші інформаційні матеріали релігійного змісту» [5]. На сьогодні більшість релігійних організацій та об'єднань мають свої прес-служби. Майже кожна релігійна громада створює власні інформаційні центри, а також інформаційні агентства [10].

Це дає змогу доступу до важливих духовних і релігійних джерел, до документів релігійних установ. Інтернет на даному етапі розвитку інформаційних технологій дає релігійним установам та організаціям можливість надання доступу до інформації.

Представники православних і католицьких релігійних конфесій України визнають значущість таких каналів комунікації, як інтернет, ЗМІ, друковані видання та мас-медіа. Власні інтернет-сторінки мають усі релігійні конфесії православного спрямування, наприклад Українська Православна Церква Московського Патріархату [<http://church.ua>], Українська Православна Церква Київського Патріархату [<http://orthodox.org.ua>], Українська Автокефальна Православна Церква [<http://patriarchia.org.ua>].

Перші згадки церковних служителів про важливість використання цифрового простору датуються ще з 1990 р., саме тоді вперше була висвітлена тема «Християнське послання в сучасну інформаційну епоху». Св. Йоан Павло II присвятив своє послання даній темі та наголосив на тому, що церква не може залишатися осторонь комп'ютерної телекомунікації. «Ісус Христос не цурався нормальних, природних засобів комунікації, і тому церква сьогодні не має оминати ЗМІ та соціальні медіа», – про це розповів Любомир Гузар, предстоятель УГКЦ 2001-2010 рр. [8]. На думку Патріарха Любомира, церква теж повинна застосовувати нові засоби комунікації. «Сьогодні не бути присутнім у комунікаційному просторі – то самогубство, десь кілька тижнів тому про це говорив Папа Римський. Для мене тут немає сумнівів», – наголосив Патріарх Любомир [8]. Т. Антошевський, директор інтернет-видання «Релігійно-інформаційна служба України», зазначив: «Ми констатуємо покращення роботи церковних інформаційних служб. Мені здається, що церкви свідомо починають значно конструктивніше ставитися до ЗМІ, вбачають у них силу, яку можна використати на користь місіонерству, євангелізації, особливо в служінні з молоддю, інтелігенцією та ін.» [4].

Усе частіше з'являється інформація про проведення релігійними організаціями конференцій, що стосуються питання життя церкви в умовах інформаційного суспіль-

ства. Наприклад, була проведена дводенна медіа-конференція «Церква в інформаційному суспільстві», що об'єднала понад 150 журналістів, церковних лідерів, представників церковних прес-служб, редакторів релігійних видань, студентів факультетів журналістики, а також інтернет-активістів та блогерів. Серед головних завдань конференцій – налагодження комунікації між представниками світських та релігійних видань, церковних прес-служб, а також підвищення якості релігійної журналістики. Основний фокус доповідачів загострений на подоланні кризи у релігійній журналістиці та комунікаціях між Церквою і мас-медіа.

Відзначимо, що Релігійно-інформаційною службою України (РІСУ) була видана книга «Церква і медіа: сім кроків до порозуміння», як корисний помічник для церковних прес-служб і журналістів, що пишуть про релігію, в якому досить повно розглянуто питання основ комунікацій та зв'язків з громадськістю в релігійному контексті. У семи розділах автори аналізують образ Церкви в медіа, розповідають про особливості роботи церковних прес-служб та про співпрацю з журналістами, а також дають відповіді на те, як прес-службам реагувати на кризи. «Це перша в Україні книжка, автори та упорядники якої поставили за мету систематизувати й донести до українського читача те, що напрацьовано на тему «Церква і зв'язки з громадськістю». Вона цінна тим, що створена практиками», – зазначає директор Європейського інституту соціальних комунікацій Олександр Доброер [3]. Автори книги, що поєднали теорію комунікацій та контекст діяльності Церков в Україні, спрямували її на працівників церковних прес-служб, журналістів та студентів факультетів журналістики, які хочуть працювати у сфері релігійної інформації [3].

За результатами порівняльного якісно-кількісного аналізу інтернет-ресурсів з періодичними виданнями, телеканалами та програмами, можна узагальнити, що інтернет є найбільш популярним сегментом висвітлення релігійної тематики. Слід зазначити, що серед представлених конфесій в українському інтернет-просторі відзначається кількісна перевага християнських веб-ресурсів. Веб-сайт «Джерело» надав такі дані, що в Україні

функціонують 2 982 інтернет-ресурси, що мають релігійний контекст, із них:

- 202 каталоги та портали;
- 159 ЗМІ, новини;
- 200 творчих та музичних сайтів;
- 723 сайти церков та місій;
- 141 наукова та освітня сторінка;
- 45 форумів, чатів;
- 132 персональні сайти;
- 94 онлайн-бібліотеки та чати;
- 198 союзів, фондів;
- 299 інших.

На сучасному етапі розвитку інформаційного простору виявлена тенденція на збільшення ролі та кількості інтернет-ресурсів релігійних об'єднань. Задля визначення основної тематики наповнення релігійних порталів України існує доцільність огляду найбільш популярних із них. «Джерело» – збірник християнських сайтів, на якому розміщена добірка публікацій, проповідей, поезій; міститься повний каталог українських релігійних сайтів із зазначенням кількості відвідувань та широкою вибіркою. «РІСУ» – Релігійно-Інформаційна Служба України, існує на поліконфесійних засадах і його портал висвітлює всі актуальні події та новини релігійного життя України, серед яких: детальна інформація про різні релігійні спільноти та їхніх провідників; аналітичні статті та інтерв'ю, калейдоскоп релігійного життя; енциклопедичні довідки про релігійне мистецтво, Літургію та про релігійні засоби масової інформації, релігійні студії; веб-каталог, документи конфесій і державних органів, електронна бібліотека, релігійна статистика; блоги, форуми, веб-конференції; релігійний календар та анонси тощо.

Християнський розважальний інтернет-ресурс «Генератор Ідей» містить такий контент, як: каталог-рейтинг християнських сайтів, музика, мистецтво, малюнки, тести, сценарії свят, ідеї для весілля, загадки, ігри, історії. Блог Володимира Ведміцького «Хороші публікації» (<http://www.goodpublications.info/>) – це персональний сайт, де можна знайти публікації релігійної тематики, корисні статті, притчі, роздуми, тлумачення Святого Письма Старого та Нового Завіту, православне відео та ду-

ховну літературу, також цікаву інформацію для тих, хто прагне стати священником. «ВибиРай» – потужний ресурс, що знаходиться за адресою <http://www.vubiray.org/>. Містить великий каталог, на якому представлені: фонограми, проповіді, художні та документальні фільми, християнські листівки, книги та аудіо книги, вірші, інформація про майбутні події, християнський форум, чат та каталог сайтів. Міжконфесійний веб-ресурс «МАРАНАФА» (<http://www.maranatha.org.ua/>) – це християнський портал, на якому розміщені щоденні новини, бібліотека (книги, статті, періодичні видання), біблійський словник, каталог християнських сайтів, галерея святих місць, музика, а також розділ «кухня».

Варто зазначити, що на офіційних сторінках православних Єпархій та деяких міжконфесійних сайтах, наприклад «Релігійно-Інформаційна Служба України», зберігаються документальні ресурси, що представляють цінне історичне джерело для досліджень документальних ресурсів церкви. Основними представленими документами є статuti (положення), укази, розпорядження, офіційні листи, протоколи засідань та документи, що супроводжують діяльність організації.

Діяльність релігійних громад на просторах Всесвітньої мережі розпочалася порівняно нещодавно, проте вже сьогодні релігійне інтернет-середовище України включає в себе аналітичні, інформаційні та розважальні веб-ресурси. Контент веб-ресурсів охоплює великий спектр інформаційних потреб потенційних користувачів. Церква відіграє значну роль, як чинник освіти і цивілізації, гуманізації і консолідації суспільства, а релігійні організації, що виступають у ролі інформаційних центрів, забезпечують необхідну інтенсивність інформаційного обміну в суспільстві між віруючими всіх конфесій. Інтернет-ресурси релігійних організацій виконують функції інформаційних центрів; мають важливу наукову цінність, оскільки в перспективі можуть стати джерельною базою для подальших досліджень не тільки релігієзнавчих та історичних наук, а й документознавства (науки про документ).

Використані джерела

1. Балаклицький М. Медіагізація протестантизму в Україні 1991-2010 років : монографія / М. Балаклицький. – Харків : Харк. істор.-філол. тов-во, 2011. – 379 с.
2. Бондаренко К. Принципи діяльності релігійних медіа в Україні на прикладі ісламу, буддизму та індуїзму [Електрон. ресурс] / К. Бондаренко; голов. ред. В. В. Різун // Наукові дослідження українського медійного контенту: соціальний вимір : науковий. – К. : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. – № 2. – 2014. – С. 5-11. – Режим доступу: <http://www.journ.univ.kiev.ua/ndumk/>. – Заголовок з екрана.
3. В Україні видали перший посібник для церковних прес-служб [Електрон. ресурс] // Релігійно-інформаційна служба України. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/religion_in_massmedia/50529. – Назва з екрана.
4. Директор РІСУ Тарас Антошевський: «Церкви починають значно конструктивніше ставитись до ЗМІ» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://novomedia.org/node/1205>. – Назва з екрана.
5. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. №988-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – К., 1991. – Ст. 22.
6. Козиряцька С.А. Місце та функції конфесійних інтернет-ресурсів у медійному мейнстрімі [Електрон. ресурс] / С.А. Козиряцька // Вісник Харківської державної академії культури. – 2012. – Вип. 38. – С. 172-180. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2012_38_22.pdf.
7. Мокренчук О. Сайт церкви – не розкіш, а ефективний інструмент служіння [Електрон. ресурс] / О. Мокренчук // Релігійно-інформаційна служба України. Релігія і мас-медіа. – Режим доступу: <http://theology.in.ua/ua/index/projects/masmedia/38701/>. – Заголовок з екрана.
8. «Не бути присутнім у комунікаційному просторі – то самогубство», – Любомир (Гузар) [Електрон. ресурс] // Релігійно-інформаційна служба України. – Режим доступу: <http://risu.org.ua/ru/index/projects/masmedia/4385>. – Заголовок з екрана.
9. Релігієзнавство : підруч. / В.Д. Титов, С.В. Качурова, О.В. Барабаш ; за ред. В.Д. Титова. – Харків : Право, 2008. – 270 с.
10. Релігійні організації в Україні (станом на 1 січня 2015 р.) [Електрон. ресурс] // Релігійно-інформаційна служба України : Дані Державного департаменту у справах національностей та релігій. – Режим доступу: <http://risu.org.ua/ru/index/resources/statistics/ukr2015>. – Заголовок з екрана.
11. Скленар І. Сучасна церковна преса в Україні: проблематика та зміст / І. Скленар // Вісник Львівського університету: серія журналістика. – Львів. 2003. – Вип. 23. – С. 257-269.
12. Тищук О. Web-сайти християнських церков: загальна характеристика [Електрон. ресурс] / О. Тищук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: аудіовізуальна комунікація. – К. : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – № 16. – 2008. – С. 36-38. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/zhurnalistyka/articles/Web_sites_of_christian_Churches_general_description_15251.pdf
13. Церква і медіа. Сім кроків до порозуміння / С. Бабинська та ін. – Кіровоград : Вид-во «Ездра», 2012. – 240 с.

References

1. Balaklytskyi, M. (2011). Mediatization of Protestantism in Ukraine 1991– 2010. Kharkiv: Khark. istor.- filol. tov-stvo [in Ukrainian].
2. Bondarenko, K. (2014). Principles of religious media activities in Ukraine on example of Islam, Buddhism and Hinduism. V. V. Rizun (Ed.). Kyiv: Instytut zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2, 5-11. Retrieved from: <http://www.journ.univ.kiev.ua/ndumk/> [in Ukrainian].
3. In Ukraine the first work book for church media department was published. Religious-informational service of Ukraine. Retrieved from: http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/religion_in_massmedia/50529 [in Ukrainian].
4. President RISU Taras Antoshevskiy: «Churches are beginning to change their opinion about media ZMI». Retrieved from: <http://novomedia.org/node/1205> [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine on freedom of scrupulousness and religious organizations from 23.04.1991 №988-KhII, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 22 [in Ukrainian].
6. Kozyriatska, S. A. (2012). Place and functions confession Internet-resources in media mainstream. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury, 38, 172-180. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2012_38_22.pdf [in Ukrainian].